

Çocuk Cerrahisinde Hastaya Yaklaşım Sorunları

THE ETHICAL PROBLEMS IN PEDIATRIC SURGERY

Selçuk YÜCESAN

Prof.Dr.Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Cerrahisi ABD, ANKARA

ÖZET

Etik sorunlar Çocuk Cerrahisi'nde de önem kazanmaktadır. Önceleri hastanın hekime mutlak uyumu sözkonusu iken, Yirminci Yüzyıldan sonra hastalığın hekim tarafından açıklanması ve hastanın görüşünün de alınmasının gerektiği vurgulanmaya başlanmıştır.

Çocuk hastalar konusunda ailenin, etik kurulların ve Çocuk Cerrahisi Derneklerinin tedavide yönlendirici olabileceği ortaya çıkmaktadır. Cerrahi patoloji ne olursa olsun, bebeğin veya çocuğun ameliyat edilmesinin araştırılması gereği açıktır.

Teknolojinin gelişmesiyle artan imkanlar, genetik araştırmalar, transplantasyon çalışmaları etik kavramların tartışılmasını gerektiren alanlar olarak görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tıbbi Etik, Çocuk cerrahisi

T Klin Tıbbi Etik 1995, 2-3:82-84

Günümüzde Çocuk cerrahları teknik ve fizyolojik bir çok karmaşık sorunu çözmüş durumdadırlar. Ancak bu aşamada birçok etik sorunla karşı karşıya bulunmaktadır.

İÖ 5.yüzyıldan beri "Hipokrat Yemini" hastayla ve diğer hekimlerle ilişkilerde temel oluşturmaktadır. Buradaki temel etik ilke hekim-hasta ilişkilerinde "en iyiyi yap, ancak zarar verme"dir. 18. ve 19. yüzyıllarda hekim ve hasta ilişkileri, İngiltere'de Percival yasalarıyla

Geliş Tarihi: 2.11.1995

Yazışma Adresi: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi
Çocuk Cerrahisi ABD, Dikimevi, ANKARA

f A.Ü. Tıp Fakültesi Deontoloji Anabilim Dalı 1995-1996
Akademik Yılı Tıbbi Etik Sorun Tartışmaları 12.10.1995
tarihindeki konuşma esas alınarak hazırlanmıştır.

82

SUMMARY

Ethical problems in pediatric surgery as well as in the adult surgery has supermost importance. While in the past the physician gave the orders and the patient followed them without any question, in the twentieth century informing the patients and the rights of informed consent in which patients prevail in decisions affecting therapy has been emphasized.

Because the civilized society does not recognize babies and children as autonomous individuals parents, ethics committees and pediatric surgical associations have a interactive role in the making of decisions of medical and surgical treatments whatever the pathologies are.

The increased opportunities in medical technology, genetics and transplantation which led to multiplication in ethical problems rather than diminishing, still forced us to discuss the ethical problems.

Key Words: Medical Ethics, Pediatric surgery

T Klin J Med Ethics 1995, 2-3:82-84

belirlenmiştir. Amerikan Tıp Birliği (AMA-American Medical Association)'nin Amerika Birleşik Devletleri'nde 1846 yılında kurulmasından sonra bu etik ilkeler yeniden ele alınmıştır. Bu düzenlemeler tedavinin rahatça oluşturulabilmesi için hasta ve hekimin karşılıklı rollerini tanımlıyordu. Buna göre "hekim gerekeni söyler, hasta buna itirazsız uyar"dı. Yirminci yüzyılın başlarına bu düşünce ve yaklaşım içinde gelindi. Daha sonra tedavi programı için hastanın da görüşünün alınması gerektiği anlayışı belirmeye başlandı. Etik kuralların bağlayıcı nitelik taşımaya başlamasıyla "en iyiyi yap, zarar verme ve hastanın olumlu görüşünü elde et (açıkla)" kavramı da yerleşmeye başladı. Sağlıklı ve bilinçli erişkin hastadaki "bilme hakkı" etik kurallar ve hukuk kuralları içine alındı. Ancak yaşlı, bilinci iyi olmayan, komadaki... hastalarla ilgili etik görüşler kesinlik kazanmadı. Bu gibi durumlarda mahkeme kararları, gelenekler, tıbbi kararlar "yol gösterici olabilir" diye düşünüldü.

T Klin Tıbbi Etik 1995, 2-3

hastalıkları "halk hekimleri" (Çerçi vb.) tarafından tedavi edilmektedir. Çocuklarda bu durum daha az görülmektedir. Kansersiz olgularda ise, "bıçak vurdurma azdırırsınız" gibi bir görüş bulunmaktadır, insanımızı çağdaş tedaviye yönlendirmek için, toplumumuzu bilime, doktora, hemşireye, öteki sağlık çalışanlarına ve hastaneye alıştırmak gereklidir. Bu da insanlarımıza önem verilmesine bağlı görünmektedir.

Teknoloji ilerledikçe yeni tedavi yöntemlerini övenler ve yüceltenler olduğu gibi; bunu zorbalık, zulüm gibi değerlendirenler de çıkmaktadır. Genetik araştırmalar, çocuk vericiden karaciğer transplantasyonu, doku ve organ vericisi olarak anensefalik bebekler, bebek ve çocukta preoperatif HIV virüsü araştırmaları, tedavi amacı olmayan cerrahi girişimler... bunların arasında sayılabilir. Prenatal (doğum öncesi) tanı sorunu, üzerinde çok çalışılan bir konudur. Burada fetusun tedavi edilme hakkı ile annenin gizlilik ve "mahremiyet" hakkı çelişmektedir. Annenin vücuduna yönelik cerrahi bir girişimi reddetme hakkı yasayla da kolayca çözümlenebilecek bir durum değildir. Bu gibi durumlarda hukukçular, parlamentolar ve etik kurullar kararların olgunlaşmasına yardımcı olmaktadır (3,4). Ekonomik kaynakların uygun şekilde tahsis edilip edilmediği de bir etik sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Mevcut kaynaklardan yararlanma da bir haktır. Kaynaklar "risk-fay-

da", "değer-fayda" kavramlarının karşılaştırılmasıyla kullanılmalıdır. Kalp-karaciğer transplantasyonları için kaynak ayırıp, herni ve inmemiş testis için kaynakları kısmalı mı? Veya tersi mi doğudur? Parasız hastalara davranışınız nasıl olmalıdır? Bu ve benzeri sorunların ülkemizde tartışılmasının, hem hekimlerimize, hem de insanlarımıza yarar sağlayacağı kanısındayım.

KAYNAKLAR

1. Başaran M, Gerçek S, Şahin F, Gedik G, Durusu S, Dindar H. Basit işlemlerde yenidoğan bebeklerde oluşan fizyolojik değişimler. XIV.Ulusal Çocuk Cerrahisi Kongresi, 26-30 Eylül 1995, Pamukkale/Denizli.
2. Shaw A, Shaw IA. Ethical Consideration. In: Ashcraft KW, Holder TM, eds. Pediatric Surgery, 2nd ed. WB Saunders Co, 1993:71-3.
3. Harrison MR. Prenatal Diagnosis. In: Welch KJ, Randolph JG, Ravitch MM, O'Neill JA, Rowe MI, eds. Pediatric Surgery. Chicago, London: Year Book Medical Publishers, 1986:14-6.
4. Hersh SP. Psychological Implications of Operations in Children. In: Welch KJ, Randolph JG, Ravitch MM, O'Neill JA, Rowe MI, eds. Pediatric Surgery. Chicago, London: Year Book Medical Publishers, 1986:125-8.